

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

ODAP MERKEZİ KÜRESEL

BÜLTEN - 217

**ABD'nin Yeni İran Yaptırımları:
Türkiye Açısından Ekonomik ve
Stratejik Riskler**

**Hürmüz Sonrası Körfez: Güvenlik
Şemsiyesinden Stratejik
Özerkliğe**

**Ankara-Şam Hattında
Normalleşmenin Yeni Halkası**

**Kıbrıs
Müzakerelerin
Canlandırılması**

**Sorununda
Yeniden**

**Bölgesel Güç Dengesi ve
Mekke Paktı: İran'ın "Kurucu
Ortaklık" Stratejisi**

**Çin-Hindistan
Kontrollü
Pekin'deki Sınır
Görüşmeleri**

**İlişkilerinde
Normalleşme:**

**Ermenistan'daki Kritik Hukuki
Gelişmeler ve AB Süreci**

**SDG Feshi ve Suriye'de Yeni
Dönem**

**Ticaret İlişkileri Gölgesinde
ABD-Kanada Siyasi Gerilimi**

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

ABD'nin Yeni İran Yaptırımları: Türkiye Açısından Ekonomik ve Stratejik Riskler

ABD'nin İran'a yönelik yeni yaptırım kampanyası, Washington-Tahran gerilimini iki ülke arasındaki ikili ekonomik mücadelenin ötesine taşımış ve İran'la ticaret yapan üçüncü ülkeleri de kapsayan yeni bir boyuta ulaştırmıştır. ABD Hazine Bakanı Scott Bessent'in açıkladığı "Operation Economic Outcast" kapsamında Washington, İran'la ekonomik ilişkilerini sürdüren ülkelerin Amerikan finans sistemiyle karşı karşıya kalabileceği uyarısında bulunurken ikincil yaptırımların kapsamını genişletmektedir. Dijital varlıklar, altın, havacılık, teknoloji ve denizcilik sektörlerini hedefleyen yeni düzenlemeler, İran'ın küresel ekonomik bağlantılarını ve gelir kanallarını daha da daraltmayı amaçlamaktadır. Bu politikanın Türkiye açısından en belirgin sonucu, Ankara'nın Tahran ile sürdürdüğü ekonomik ilişkilerin artık ikili bir diplomasi parantezinde değerlendirilemeyecek olmasıdır. Türkiye, İran'ın önemli bölgesel ticaret ortaklarından biri konumundayken Ankara öteden beri tek taraflı ABD yaptırımlarını doğrudan uygulamama ilkeli tutumunu sürdürmektedir.

Dolayısıyla Washington'ın sertleşen ikincil yaptırım rejimi, Türkiye'yi İran ile yürütülen ticari ilişkiler ile ABD merkezli küresel finans sistemine erişim arasında hassas bir denkleme zorlamaktadır. Özellikle finans, bankacılık, enerji, taşımacılık ve dış ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren şirketler açısından ikincil yaptırıma maruz kalma ve küresel sistemden izole edilme riski, İran'la ekonomik temasların maliyetini ciddi şekilde artırmaktadır. Enerji boyutu ise Türkiye'nin bölgesel arz güvenliği açısından hayati bir başlık olarak öne çıkmaktadır. Türkiye'nin doğal gaz ihtiyacının yaklaşık yüzde 13'ü İran'dan karşılanırken, iki ülke arasındaki 25 yıllık uzun vadeli doğal gaz alım anlaşması 29 Temmuz 2026 tarihi itibarıyla sona ermiştir. Ankara'nın LNG (sıvılaştırılmış doğal gaz) gazlaştırma altyapısını genişletmesi, depolama kapasitesini arttırması ve Karadeniz'deki yerli doğal gaz üretimini devreye alması Tahran'a olan genel bağımlılığı düşürmüştür. Buna karşın, özellikle Doğu Anadolu bölgesindeki yerel hatların fiziki yapısı ve bölgesel dağıtım şebekesinin İran boru hattı bağlantılarına entegre olması, kısa vadede İran gazından tamamen bağımsız hareket edilmesini teknik ve lojistik açıdan zorlaştırmaktadır. Bu nedenle yaptırımların enerji ticaretini tamamen kapsayacak şekilde genişletilmesi, Türkiye açısından yalnızca diplomatik bir pürüz değil, Doğu Anadolu'nun bölgesel enerji arz güvenliği bakımından da doğrudan risk teşkil etmektedir. Öte yandan yaptırımların Türkiye üzerindeki nihai etkisi sadece doğrudan ekonomik ve sektörel maliyetlerle sınırlı kalmamaktadır.

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

Türkiye açısından İran'la ilişkileri korumak; sınır güvenliği, bölgesel ticaret ve enerji arzı bakımından stratejik bir zorunlulukken, diğer taraftan ABD ile finansal, askeri ve stratejik bağların zarar görmemesi gerekmektedir. Bu çerçevede Ankara'nın önündeki temel sınav; insani ve zaruri ticari kanalları açık tutarken, Türk şirketlerini ikincil yaptırım risklerinden koruyacak uluslararası uyum mekanizmalarını ve muafiyet diplomasisini etkin şekilde işletmektir. ABD'nin uygulamaya koyduğu "Operation Economic Outcast" konsepti, İran'ı sadece ekonomik olarak izole etme amacının ötesine geçerek küresel finans ve ticaret ağlarını Washington'ın yaptırım rejimine uyum sağlamaya zorlayan küresel bir denetim mekanizmasına dönüşmektedir. Türkiye'nin İran'la var olan köklü komşuluk ve ticaret ilişkileri, Ankara'yı bu yeni dalganın doğrudan etkilediği temel aktörlerden biri yapmaktadır. Bu durum, önümüzdeki dönemde Türkiye için yalnızca geçici bir finansal pürüz değil; enerji güvenliği, dış politika özerkliği ve Transatlantik ilişkiler arasındaki hassas dengelerin yeniden test edileceği stratejik bir süreç anlamına gelmektedir.

Ankara-Şam Hattında Normalleşmenin Yeni Halkası

Türkiye'nin, Suriye diplomatik pasaportu taşıyan vatandaşlara yönelik vize muafiyeti kararı, iki ülke arasındaki ilişkilerin son bir yılda geçirdiği köklü dönüşümün doğal bir uzantısı olarak şekillenmiştir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın imzasıyla Resmî Gazete'de yayımlanan karar, diplomatik pasaport sahiplerinin Türkiye'deki resmi görevlendirmelerinde vize aranmamasını, ayrıca her 180 günlük dönemde 90 güne kadar turistik seyahat ve transit geçişlerde muafiyet tanınmasını öngörüyor. Düzenlemenin Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 18. maddesine dayanılarak yürürlüğe girmesi, adımın hukuki zeminini sağlamlaştırırken, sembolik boyutu daha da öne çıkıyor. Bu kararı önceki gelişmelerden bağımsız değerlendirmek mümkün değil. Türkiye, Beşar Esad yönetiminin devrilmesinin ardından Şam Büyükelçiliği'ni yeniden açan ilk ülke olmuş, 2012'de kopan diplomatik temsiliyeti Aralık 2024'te yeniden tesis etmişti. Vize muafiyeti kararı, bu diplomatik restorasyon sürecinin idari düzeyde somutlaşmış bir örneği niteliğinde. Şam yönetimi tarafında da karar, dostane Türkiye Cumhuriyeti ile yürütülen işbirliği çerçevesinde bir kazanım olarak sunuluyor ve Suriye Dışişleri Bakanlığı'nın açıklamalarında ilişkilerin kurumsallaşmasına atıf yapılıyor. Diplomatik pasaport muafiyetleri, uluslararası ilişkiler literatüründe genellikle güven inşası ve elit düzeyde temas kolaylaştırma araçları olarak değerlendirilir. Bu muafiyet bürokratik ve siyasi kadrolar arasındaki dolaşımı hızlandırarak kurumsal diyalogu derinleştirir. Türkiye-Suriye hattında bu adım adımenerji iş birliği, sınır güvenliği ve yeniden yapılanma süreçlerinde artan

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

karşılıklı bağımlılığın idari altyapısını tamamlayan bir unsur olarak da işlev görüyor. Nitekim Ağustos 2025'te devreye giren Türkiye-Suriye Doğal Gaz Boru Hattı ve elektrik ihracatındaki kapasite artışı, iki ülke arasında somut ve sürdürülebilir bir ekonomik entegrasyonun sinyallerini veriyor. Ancak kararın zamanlaması, bölgesel dengeler açısından tartışmalı bir boyut da taşıyor. SDG'nin feshi ile Suriye Demokratik Güçleri'nin eski lideri Mazlum Abdi'nin, Suriye Devlet Başkanı Ahmed eş-Şara'nın danışmanlığına atandığının açıklanması, Türkiye'de terör listesinde yer alan bir ismin diplomatik statü üzerinden dolaylı avantaj elde edip edemeyeceği sorusunu akıllara getiriyor. Bu çakışma, Ankara'nın Şam ile kurduğu yakınlaşmanın, YPG/SDG meselesindeki hassasiyetlerle nasıl dengeleneceğine dair belirsizliği gözler önüne seriyor. Sonuç olarak vize muafiyeti kararı, Türkiye'nin bölgesel nüfuz arayışı ile Suriye'nin uluslararası meşruiyet arayışının kesiştiği bir noktada, ilişkilerin kurumsallaşma sürecini hızlandıran ama aynı zamanda güvenlik odaklı hesaplaşmaları da beraberinde getiren çok katmanlı bir adım olarak öne çıkıyor.

Bölgesel Güç Dengesi ve Mekke Paktı: İran'ın “Kurucu Ortaklık” Stratejisi

Türkiye, Suudi Arabistan ve Pakistan arasında imzalanan ve ortak savunma taahhüdü içeren Mekke Paktı'nın ardından, İran cephesinden bölgesel dengeleri doğrudan etkileyecek nitelikte bir açıklama yapılmıştır. İran Düzenin Maslahatını Teşhis Konseyi Üyesi Muhsin Rızai, 22 Ağustos 2026 tarihinde yaptığı açıklamada, Tahran yönetiminin söz konusu ittifaka ancak temel ilkeleri belirleyen bir “kurucu ortak” sıfatıyla katılabileceğini beyan etmektedir. Rızai, ABD'nin Orta Doğu'daki askeri ve siyasi etkisinin zayıflamasıyla ortaya çıkan güvenlik boşluğunun İran'ın yürüttüğü politikaların bir sonucu olduğunu savunmakta; bu çerçevede şekillenen yeni bölgesel güvenlik mimarisinde Tahran ve Kahire'nin pasif birer onay makamı olarak dışarıda bırakılamayacağını vurgulamaktadır. İran'ın bu çıkışı, bir yandan Sünni ağırlıklı ve askeri nitelikli yeni bloğun yaratabileceği jeopolitik çevreleme riskini bertaraf etme amacını taşırken, diğer yandan ABD sonrası dönemde kural koyucu aktör statüsünü koruma stratejisini yansıtmaktadır.⁷ Ağustos 2026 tarihinde imzalanan ve taraf ülkelerden birine yapılan saldırıyı tüm üyelere yapılmış sayan Mekke Ortak Savunma Antlaşması, Orta Doğu ve Güney Asya jeopolitiğinde dengeleri kökten değiştirecek bir askeri bloğun doğuşuna işaret etmektedir. Bu antlaşmanın ilanı karşısında İran tarafının ittifaka ancak “kurucu ortak” sıfatıyla katılabileceğini bildiren açıklaması, bölgesel güvenlik mimarisinde yeni bir dönemi gözler önüne sermektedir. Türkiye'nin askeri kapasitesi, Suudi Arabistan'ın finansal gücü ve Pakistan'ın nükleer caydırıcılığının birleşmesi İran açısından doğrudan bir çevreleme

riski doğurmakta; Tahran yönetimi ise bu yapıyı tamamen reddetmek yerine içeriden veto ve yönlendirme gücü elde etmeyi hedeflemektedir. Kendisini tarihsel bir “medeniyet devleti” olarak tanımlayan İran, Mısır’ı da sürece dâhil ederek masayı genişletmek istemekte ve sonradan onay veren pasif bir taraf olmayı kesin bir dille reddetmektedir. ABD’nin bölgedeki varlığının zayıflamasını kendi stratejik kazanımı olarak gören Tahran, ortaya çıkan güç boşluğunun Ankara-Riyad-İslamabad hattı tarafından doldurulmasına itiraz etmekte; dolayısıyla bu çıkışıyla ABD sonrası kurulacak yeni Orta Doğu düzeninde kendi rızası ve aktif katılımı olmaksızın hiçbir kararın alınamayacağını vurgulayarak masadaki pazarlık payını yükseltmeyi amaçlamaktadır. Sonuç olarak İran’ın Mekke Paktı karşısında sergilediği tutum, doğrudan bir çatışmadan ziyade diplomatik bir esneklik ve pazarlık arayışını yansıtmaktadır. Anlaşmayı tamamen kınamak yerine kurucu aktör şartı öne süren Tahran, ilk etapta yapıcı bir hat izleyerek yeni bölgesel güvenlik mimarisinin dışında kalmama iradesini de göstermektedir. Ancak paktın temel motivasyonu bölgesel tehditlere karşı caydırıcılık oluşturmak olduğundan; Ankara, Riyad ve İslamabad’ın karar alma süreçlerini kilitleme riski taşıyan bu talebi kabul etmesi oldukça düşük bir olasılıktır. Nihayetinde bu gelişme, ABD’nin Orta Doğu’daki varlığını azaltmasıyla açılan stratejik alanda bölgesel güçlerin giriştiği yeni liderlik yarışını ve İran’ın bu denklemde kural koyucu rolünü koruma mücadelesini açıkça ortaya koymaktadır.

SDG Feshi ve Suriye’de Yeni Dönem

Suriye’de on yılı aşkın süredir varlığını sürdüren askeri idari yapı olan SDG’nin (Suriye Demokratik Güçleri) lideri Mazlum Abdi’nin Şam’daki Halk Sarayı’nda düzenlediği basın toplantısında SDG’nin bağımsız bir askeri güç olarak varlığına son verildiğini ve Suriye ordusuna tam entegrasyonun sağlandığını duyurması yapının artık resmi olarak sona erdiği anlamına geliyor. SDG’nin 25 Ağustos 2026’da kendini feshetmesi, Suriye’deki iç savaş sonrası düzenin merkezi devlet lehine yeniden şekillendiği sürecin en somut aşamasını oluşturuyor. Gerçekleşen bu sürecin arka planı, bizlere klasik bir merkezçevre konsolidasyonu örneği sunuyor. SDG ile Şam yönetimi arasında 10 Mart 2025’te sekiz maddelik bir entegrasyon anlaşması imzalanmıştı. Ancak Ocak 2026’da hükümet güçleriyle yaşanan çatışmalarda Kürtlerin geniş bölgeleri kaybetmesi, tarafların pazarlık gücünü belirgin biçimde değiştirmesinde etkin oldu. Bu çatışma ve denge değişimisonrası ortamda imzalanan 29 Ocak 2026 tarihli anlaşma, entegrasyon sürecinin askeri ve güvenlik boyutunda kritik bir adım ve güç dengesindeki kurumsallaşma olarak okunabilir.

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

Merkezi otoritenin yeniden tesisi ise yalnızca askeri boyutla sınırlı kalmıyor. Sınır kapıları, havalimanları ve petrol sahalarının doğrudan Şam yönetiminin kontrolüne geçmesi, devletin zor kullanma tekeli ve stratejik kaynaklar üzerindeki egemenliğini yeniden inşa etme çabasının somut göstergeleri. Bu, Şam yönetimi açısından hem içeride meşruiyet hem dışarıda tek muhatap devlet statüsü kazanma stratejisiyle örtüşüyor. Dış aktörlerin tepkileri de sürecin bölgesel dengelere yansımaları gözler önüne seriyor. ABD'nin Suriye Özel Temsilcisi Tom Barrack, feshin ardından süreci gerçek entegrasyon olarak nitelendirdi. Türkiye açısından ise bugelişme, sınır ötesi güvenlik algısında yapısal bir rahatlama sağlarken, İsrail'in bölgedeki güç boşluğuna yönelik hassasiyeti gelişmenin izlenmesi gereken bir başka boyutu olarak öne çıkıyor. Ankara ile Şam'ın ortak çıkarının kesiştiği bu noktada, entegrasyonun sürdürülebilirliği sürecin idari, siyasi, kültürel ve hukuki başlıkların çözülmesine de bağlı. Bu noktada yapılan sayılmış olan başlıkların çözülmesi gerektiği vurgusu, kâğıt üzerindeki fesih kararının fiili bir uzlaşya dönüşmesinin önündeki asıl sınavın anayasal güvenceler ve siyasi temsil meselelerinde yattığını gösteriyor. Mazlum Abdi'nin açıklamadan sonra Şara'nın danışmanı olarak atanması, Kürt liderliğinin sisteme dahil edilmesi yoluyla muhalefet potansiyelinin yönetilmesi biçiminde bir ortaklık modeli sunsa da, bunun kalıcı bir güç paylaşımı mı yoksa sembolik bir görevlendirme mi olduğu belirsizliğini koruyor.

Hürmüz Sonrası Körfez: Güvenlik Şemsiyesinden Stratejik Özerkliğe

İran ile ABD arasındaki savaş altıncı ayını geride bırakırken, çatışmanın en önemli sonuçlarından biri cephe hattının ötesinde ortaya çıkıyor: Körfez ülkeleri, uzun yıllardır dayandıkları güvenlik mimarisinin geleceğini yeniden düşünmek zorunda kalıyor. Hürmüz Boğazı'nda deniz trafiğinin ciddi biçimde azalması, yalnızca küresel enerji piyasalarını değil, Körfez monarşilerinin güvenlik anlayışını da dönüştürüyor. Reuters'a göre Hürmüz'den yalnızca yedi ticari gemi geçti; bu sayı bir önceki günün 17 gemilik trafiğinin ve son on günlük ortalamasının oldukça altında kaldı. Bu gelişme, Körfez ülkeleri açısından temel bir paradoksu görünür hale getirdi. Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar ve Kuveyt gibi devletler, güvenliklerinin önemli bir bölümünü ABD'nin bölgedeki askeri varlığı, hava savunma sistemleri, istihbarat kapasitesi ve deniz gücü üzerine inşa etti. Ancak 2026 savaşı, güçlü bir müttefikin varlığının her durumda bölgesel istikrar sağlayacağı varsayımını zayıflattı. Nitekim savaşın Körfez enerji altyapısına

ve deniz taşımacılığına doğrudan etkisi, Körfez ülkelerinin ABD ile İran arasındaki çatışmanın yalnızca izleyicisi olmadığını; çatışmanın maliyetlerini doğrudan üstlendiğini gösterdi. Burada ortaya çıkan değişim, ABD'den kopuş olarak okunmamalıdır. Aksine Körfez ülkeleri için mesele, Washington ile ittifakı sonlandırmak değil, güvenliği tek bir aktöre bağımlı olmaktan çıkarmaktır. Carnegie Endowment'ın Körfez güvenliği üzerine değerlendirmeleri, Suudi Arabistan ve BAE gibi ülkelerin ulusal güvenlik kavramını uzun süredir kara sınırlarının ötesine; hava sahası, karasuları ve ticaret yollarının korunmasına doğru genişlettiğine dikkat çekiyor. 2026 savaşı ise bu eğilimi hızlandıran bir katalizör işlevi gördü. Bu dönüşümün en somut göstergelerinden biri enerji ve ulaştırma altyapısında görülüyor. Hürmüz'e bağımlılığı azaltmak amacıyla Suudi Arabistan ve BAE'nin boru hatlarını, limanlarını ve alternatif ihracat güzergâhlarını güçlendirmeye yönelmesi, güvenlik politikasının askeri kapasitenin ötesine geçtiğini gösteriyor. Reuters'ın 28 Ağustos tarihli analizine göre Körfez ülkeleri, petrol akışını Kızıldeniz ve BAE'nin doğu kıyısındaki limanlara yönlendirebilecek alternatif güzergâhlara yönelik yatırımları hızlandırıyor. Böylece altyapı, yalnızca ekonomik kalkınmanın değil, ulusal güvenliğin de bir aracı haline geliyor. Aynı zamanda diplomatik çeşitlendirme de dikkat çekiyor. Körfez ülkelerinin İran ile doğrudan iletişimi sürdürmesi, Çin'in bölgedeki diplomatik rolünün artması ve Umman ile Katar'ın arabuluculuk girişimleri, güvenliğin yalnızca askeri caydırıcılık üzerinden tanımlanmadığını

ortaya koyuyor. Suudi Arabistan'ın Pakistan ve Türkiye ile savunma iş birliğini güçlendirmesi de bu yeni arayışın dikkat çekici örneklerinden biri. Reuters'ın 7 Ağustos tarihli haberine göre Suudi Arabistan, Pakistan ve Türkiye arasında yeni bir savunma anlaşması imzalanması, Körfez güvenlik mimarisinde ABD dışındaki ortaklıkların önem kazandığına işaret ediyor. Ancak Körfez'in stratejik özerklik arayışının sınırları da bulunuyor. ABD'nin bölgedeki askeri kapasitesi, istihbarat ağı ve hava savunma yetenekleri kısa vadede başka aktörler tarafından bütünüyle ikame edilebilecek düzeyde değil. Dolayısıyla ortaya çıkan model, "ABD'nin yerini Çin veya Türkiye alacak" biçiminde ikili bir güç değişiminden ziyade, çoklu güvenlik ortaklıklarının aynı anda kullanıldığı daha karmaşık bir düzen olabilir. Bu noktada Hürmüz Boğazı yalnızca enerji taşımacılığının geçtiği stratejik bir su yolu olmaktan çıkıp Körfez'in gelecekteki güvenlik mimarisinin bir göstergesine dönüşüyor. İran ve Umman'ın geçici bir deniz koridoru oluşturma yönündeki görüşmeleri, krizin askeri yöntemlerle değil diplomatik ve bölgesel mekanizmalarla yönetilebileceğini de gösteriyor. Sonuç olarak 2026 savaşı Körfez ülkelerine iki önemli ders verdi: ABD hâlâ vazgeçilmez bir güvenlik ortağıdır; ancak tek başına yeterli değildir. Bu nedenle Körfez'de geleceğin güvenlik stratejisi, bir "ittifak tercihi"nden ziyade ittifakların çeşitlendirilmesi, alternatif enerji güzergâhlarının oluşturulması, bölgesel diplomasi ve ulusal savunma kapasitesinin güçlendirilmesi üzerine kurulabilir.

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

Dolayısıyla Hürmüz'de yaşanan kriz sona erse bile Körfez'in güvenlik hesaplarının eski haline dönmesi beklenmemelidir. Boğaz yeniden açılrsa dahi, 2026 savaşı Körfez monarşilerine en kritik stratejik gerçeği göstermiştir: Güvenlik artık yalnızca kimin sizi koruduğuyla değil, kriz anında ne kadar bağımsız hareket edebildiğinizle ölçülmektedir.

Kıbrıs Sorununda Müzakerelerin Yeniden Canlandırılması

26 Ağustos tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Tuföan Erhürman ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Lideri Nikos Hristodulidis Lefkoşa'da bulunan arabir bölgede görüşme gerçekleştirdi. Bu görüşme çözüm sürecinde karşılıklı iletişimin sürekliliğini artırma odaklı yapıcı bir görüşme olarak nitelendirildi. Aynı zamanda gerekli durumlarda daha sık olmak kaydıyla düzenli bir şekilde haftalık görüşmeler gerçekleştirilmesi kararı da alındı. Ancak bu durum tam anlamıyla Kıbrıs sorununun çözülmesine dair kapsamlı bir adım niteliğinde değil. Aslında bu görüşme 2017'de müzakereler sırasında güç paylaşımı, siyasi eşitlik ve güvenlik gibi meselelerde anlaşılammaması sonucu iyice tıkanan müzakere sürecinin

Birleşmiş Milletler tarafından tekrar canlandırılma girişiminin bir yansıması olarak okunuyor ve geçtiğimiz ay BM Genel Sekreteri Antonio Guterres'in Kıbrıs ziyaretinde gerçekleştirdiği teşviklerin neticesi olarak değerlendiriliyor. Ancak bu KKTC ve GKRY arasında planlanan bu yoğun iletişim, müzakerelerin ilerlemesi için tek başına yeterli bir unsur veya direkt olarak çözüme yol açıcı bir etken olarak görülmemektedir. Dolayısıyla bu süreç BM'nin aktif rolünü artırıcı ve liderlerin doğrudan iletişimini artıran diplomatik bir süreç olmasına rağmen direkt olarak bir siyasi uzlaşma anlamına gelmemektedir. Çünkü henüz en temelde güvenlik, toprak, mülkiyet ve yönetim gibi konularda fikir ve talep ayrılıkları çok belirgindir. Diğer bir yandan ise bu müzakere sürecinin daha kapsamlı ve kalıcı bir çözüme varması için sürece Türkiye ve Yunanistan'ın da aktif bir şekilde dahil edilmesi elzem görünmektedir. Özellikle tarihsel arka planı ele aldığımızda bu devletlerin garantörlük rolü bu ülkeleri Kıbrıs meselesinde doğrudan etkin aktörler olarak karşımıza çıkarmaktadır. Güncel durumu ele aldığımızda ise Doğu Akdeniz güvenlik mimarisindeki konumları ve buna bağlı olarak rekabetleri ise Kıbrıs meselesinin sadece ada içerisindeki bir anlaşmazlıktan öte bölgesel güvenliğe dair önemli bir mesele olduğunun göstergesidir. Sonuç olarak bahsi geçen görüşme Kıbrıs meselesinde Birleşmiş Milletler'in mevcut rolünü ve iki yönetim arasındaki karşılıklı iletişimi güçlendiren niteliktedir. Ancak mevcut anlaşmazlıkların yerel bir anlaşmazlıktan

ziyade bölgesel bir nitelikte olmasından ötürü çözüm için tek başına yeterli değildir. Bu sebeple Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'yi de sürece dahil eden daha kapsamlı bir müzakere sürecinin bir ilk adımı olarak gerçekleştirilmiştir ve henüz siyasi anlaşmazlıkları aşma konusunda somut çözümler ortaya atılamamıştır.

Çin-Hindistan İlişkilerinde Kontrollü Normalleşme: Pekin'deki Sınır Görüşmeleri

Çin ve Hindistan, Himalayalar'daki uzun süredir devam eden sınır anlaşmazlığını çözmek ve 2020 Galwan Vadisi çatışması sonrası bozulan ilişkileri düzeltmek amacıyla 25 Ağustos 2026'da Pekin'de üst düzey sınır görüşmeleri gerçekleştirdi. Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Han Zheng ve Hindistan Ulusal i Güvenlik Danışmanı Ajit Doval arasında yapılan bu 25.tur Özel Temsilciler toplantısında, yaklaşık 3.800 kilometrelik ihtilaflı sınır hattında barış ve istikrarın korunması ana gündem maddesi oldu. Taraflar, özellikle Aksay Çin ve Arunaçal Pradeş bölgelerini kapsayan egemenlik krizinde "adil, makul ve karşılıklı olarak kabul edilebilir" bir çözüm arayışını sürdürme kararlılıklarını yineledi

.Yapılan müzakerelerde sınır hatlarının belirlenmesi, sınır kontrolünün güçlendirilmesi, mevcut diplomatik mekanizmaların geliştirilmesi ve sınır ötesi iş birliğinin artırılması gibi stratejik konular masaya yatırıldı. Hem Çin hem de Hindistan temsilcileri, 2025'teki 24. tur görüşmelerinde belirlenen siyasi rehber ilkelerine bağlı kalacaklarını ifade etti. Bu doğrultuda iki ülke, sınır meselesini kısa vadede tamamen çözmekten ziyade, karşılıklı güveni artırarak yeni gerilimlerin önüne geçmeyi ve sınır yönetimini düzenli diplomatik diyaloglarla kontrol altında tutmayı hedefliyor. 2020'de Galwan Vadisi'nde, sınır hattındaki askerî konuşlanma ve fiilî kontrol anlaşmazlığı nedeniyle Çin ve Hindistan askerleri arasında çıkan yakın mesafeli çatışmada 20 Hint ve 4 Çin askeri hayatını kaybetmiş, olay iki ülke ilişkilerinde ciddi bir kırılmaya yol açmıştı. Bu kritik temaslar, 2020'deki askerî çatışmaların ardından iki ülke arasında yaklaşık dört yıl süren sert diplomatik ve askerî gerilimin ardından başlayan kademeli normalleşme sürecinin en önemli halkasını oluşturuyor. İlişkilerdeki buzlar, Ekim 2024'te askerlerin geri çekilmesi ve devriye faaliyetleri konusunda anlaşmaya varılmasıyla erimeye başlamıştı. Ardından Hindistan Başbakanı Modi'nin 2025'te yedi yıl aradan sonra Çin'i ziyaret etmesi ve devlet başkanlarının yeniden doğrudan temas kurması, iki dev arasındaki diyalog zeminini yeniden inşa etti. Görüşmelerin sonucunda taraflar, sınır sorunlarının ikili ilişkilerin tamamını yeniden bir krize sürüklemesini önlemek amacıyla daha pragmatik, istikrarlı ve öngörülebilir

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

bir ortaklık modelikurma konusunda uzlaştı. Çin tarafı ilişkilerin küresel ve stratejik önemine vurgu yaparak ekonomik ve çok taraflı iş birliklerinin artırılmasını isterken, Hindistan da ortak çıkarlara dayalı ilişkileri derinleştirmeye hazır olduğunu belirtti. İlişkilerin geleceği adına Eylül ayında Yeni Delhi'de düzenlenecek BRICS Zirvesi'ne Xi Jinping'in katılma ihtimali ve burada Modi ile yapabileceği doğrudan görüşme büyük bir fırsat olarak görülürken bir sonraki 26. tur sınır görüşmelerinin ise 2027 yılında Hindistan'da yapılması kararlaştırıldı. Önümüzdeki dönemde ise Çin-Hindistan ilişkilerinde, sınır anlaşmazlığının tamamen çözülmesinden ziyade kontrollü normalleşme ve pragmatik iş birliği eğiliminin öne çıkması beklenmektedir. Ancak sınır hattındaki güven eksikliği ve Hindistan'ın ABD öncülüğündeki QUAD ile stratejik yakınlaşması, bu normalleşmeyi kırılgan kılmaktadır. Dolayısıyla bölgedeki olası bir sınır ihlali veya artan ABD-Çin rekabeti, iki ülke arasındaki gerilimi yeniden tırmandırarak ilişkileri daha geniş bir jeopolitik rekabet alanına taşıyabilir.

Ermenistan'daki Kritik Hukuki Gelişmeler ve AB Süreci

Son dönemde Ermenistan'da yaşanan gelişmeler, NikolPashinyan hükümetinin yalnızca dış politikada Batı'ya yaklaşmadığını, aynı zamanda ülkenin mevcut siyasi ve kurumsal yapısını da yeniden şekillendirmeye çalıştığını ortaya koymaktadır. Eski Cumhurbaşkanı Robert Koçaryann'ın yolsuzluk, rüşvet ve kara para aklama iddiaları kapsamında gözaltına alınması bu sürecin en dikkat çekici gelişmelerinden biri olmuştur. Koçaryan'ın Rusya ile yakın ilişkileri bulunan eski siyasi elitin en önemli temsilcilerinden olması nedeniyle soruşturma hukuki boyutunun yanı sıra siyasi bir nitelik de taşıdığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu durum Ermenistan'daki Rus yanlısı siyasi elitin mevcut hükümet tarafından tam anlamıyla tasfiye edilmeye çalışıldığına dair önemli bir işarettir. Bu hukuki gelişmeleri takiben Pashinyan yakın gelecekte Ermenistan'ın Avrupa Birliği üyeliği için resmi başvuru yapacağını açıkladı. Lakin Pashinyan 6-7 Ağustos'ta düzenlenen "Avrasya Ekonomik Birliği" toplantısında Ermenistan'ın Avrasya coğrafyası ülkeleri için ekonomik ve stratejik değerini vurgulamıştı. Bu bağlamda Ermenistan'da ciddi bir dış politika değişikliği yakın gelecekte beklenmese de Pashinyan yönetiminin Ermenistan-AB üyelik süreci ve yakınlaşmasını Rusya ve Avrasya coğrafyasına alternatif olabilecek şekilde elini güçlendirmeye çalıştığı aşikardır. Fakat 30 yıldır Rusya ve Avrasya devletlerine ekonomik olarak oldukça bağlanmış bir Ermenistan'ın ekonomik gerçekliği ciddi bir jeopolitik kopuşa elvermediği gibi kısa süreli bir değişim için de Pashinyan'ın elini kolunu bağlayan temel unsurlardan biridir.

Tabii tüm bu durumlar yaşanırken Rusya ile tarihsel kuvvetli bağları olan eski siyasi elit ve bürokrasi de Pashinyanhükümetine karşı baskı uygulamaktadır. Bu hususta Ermenistan'daki son seçim sonucuna göre Rusya yanlısı ana muhalefetin, “Güçlü Ermenistan” ve “Ermeni İttifakı” çatısı altında yaklaşık yüzde 35 oranında oy alması, Pashinyan'ın siyasi desteğinin sınırsız olmadığını göstermektedir. Bu nedenle Pashinyan'ın politikası Rusya'yı bir anda terk etmekten ziyade, Rusya'ya olan bağımlılığı azaltacak alternatif siyasi, ekonomik ve güvenlik ortaklıkları oluşturmak şeklinde okunmalıdır.

Ticaret İlişkileri Gölgesinde ABD-Kanada Siyasi Gerilimi

Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada arasındaki ticaret görüşmeleri geçtiğimiz hafta sonu çöktü. Ardından ABD, Kanada mallarına yüzde elli yeni gümrük vergisi getirdi ve Kanada'dan da misilleme geldi. Sürecin devamında her iki tarafın da attığı bazı adımlara bakıldığında ABD ve Kanada arasında var olan bu gerginlik yalnızca ticari bir anlaşmazlık düzeyinde görünmüyor. Bu gerilimin ardından 27 Ağustos tarihinde ABD Başkanı Donald, Trump Kanada ve ABD arasında kalan Ontario Gölü'nün

'nün adını Amerika Gölü'ne çevrileceğine dair kararnameyi imzaladı. Diğer bir yandan ise Kanada tarafından Avrupa Birliği ile ilişkileri geliştirme sinyalleri verilmeye başlandı. Bu doğrultuda Avrupa Birliği ile ticari ilişkileri geliştirme taahhüdünü yenileyen Kanada Başbakanı Mark Carney eylül ayında Avrupa Palamentosu'nda konuşma yapacak. Ancak bu sinyallere rağmen her iki taraftan da geri adım gelmiyor. Trump “Kanada'ya ihtiyacımız yok, onların bize ihtiyacı var.” Diyerek açıklama yaparken Kanada ABD tarafından gelen adımları kendisinin ekonomisine ve egemenliğine karşı darbeler olarak değerlendiriyor ve Ontario Gölü'nün isim değişikliğini tarihi geçmişe aykırılık olarak tanımlıyor. Dolayısıyla uzlaşmayı engelleyen temel nokta tarafların avantaj dengesizliğinden kaynaklanmakta görünmektedir. Çünkü ABD'ni ticaret görüşmelerinde takındığı agresif tavır “Önce Amerika (Amerika First)” yaklaşımı doğrultusunda ticari ilişkileri tamamen kendi lehine çevirme amacı taşıyor ve kendisini bu konuda oldukça avantajlı bir konumda görüyor. Diğer yanda ise uzun süredir ABD ile entegre bir ticari sisteme sahip olan Kanada gerçekten de ABD'ye oldukça bağımlı durumda. Ancak ABD'nin taleplerini kabul etmesi de büyük bir ekonomik darbe niteliğinde bu sebeple itirazlarını sürdürmek zorunda kalıyor. Bunun sonucunda ise Kanada Avrupa Birliği'ne yaklaşma adımları atmaya çalışırken ABD'de kararlı tavrını sürdürmeye devam ediyor. Ancak her iki tarafın yaklaşımları da çözüm için tek başına yeterli değildir.

ODAP
Dünyayı Okumak İçin...

Çünkü Kanada her ne kadar AB ile yakın ilişkiler geliştirmeye devam etse de kısa vadede ABD-Kanada ticaret ilişkilerinin bir alternatifi olma niteliğine sahip değildir. Diğer bir yanda ise ABD her ne kadar Kanada'nın ABD'ye bağımlılığını vurgulasa da ABD'de özellikle enerji açısından Kanada'ya ihtiyaç duymaktadır. Sonuç olarak, tüm bunlara baktığımızda Trump'ın ticari anlaşmazlık sonrası farklı siyasi söylemler ve faaliyetler gerçekleştirmesi siyasi gerilimi artırmakta sakınca görmediği ve bunu kendi lehine bir durum olarak değerlendirdiği şeklinde yorumlanabilir. Çünkü devam eden siyasi ve ticari gerilimler, buna bağlı gerçekleşen yeni gümrük tarifeleri Trump'ın Amerikan sermayesini iç pazarına çekmesi ve Amerika öncelikli politikası için önemli bir unsurdur.